

Voorstelling van het verslag 2007 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting:

STRIJD TEGEN ARMOEDE
Evoluties en perspectieven
Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie

Inleiding

Jozef **De Witte**, Directeur
Edouard **Delruelle**, Adjunct-Directeur
Centrum voor gelijkheid van kansen
en voor racismebestrijding

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting stelt vandaag zijn vierde tweejaarlijkse Verslag voor. De redactie van dat Verslag is een van de opdrachten die het Samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de bestendinging van het armoedebeleid aan het Steunpunt heeft toevertrouwd.

Het Steunpunt neemt een heel bijzondere plaats in binnen het Centrum voor gelijkheid van kansen:

- Het beschikt over een specifieke wettelijke basis, met name een samenwerkingsakkoord ; het was immers de bedoeling van de wetgevers de armoede op een meer coherente manier te bestrijden. De wettelijke basis van het Centrum is vandaag nog steeds een federale wet. Er bestaan echter linken tussen de problematieken die door het Centrum en het Steunpunt worden behandeld. Het spreekt voor zich dat ook het Centrum geconfronteerd wordt met armoede, want het bestrijdt verschillende vormen van discriminatie, en die discriminatie kan tot armoede leiden.
- Een tweede specificiteit is de centrale plaats die dit akkoord toekent aan zij die met armoede geconfronteerd worden, of dat nu is in hun persoonlijk leven, in hun beroepspraktijk of in hun werk als vrijwilliger of medestander. Concreet moet het Steunpunt overleg organiseren met de verschillende betrokken actoren: OCMW's, beroepskrachten van het onderwijs, van de gezondheidszorg, van justitie, van cultuur, sociale partners... waarbij het een bijzondere aandacht besteedt aan de participatie van verenigingen waarin armen het woord nemen. De centrale plaats die al deze partners innemen, vertaalt zich tot in de samenstelling van de commissie die de werkzaamheden van het Steunpunt begeleidt; ook deze Begeleidingscommissie functioneert volkomen onafhankelijk van de Raad van Bestuur van het Centrum. Er zijn in deze zaal trouwens verschillende mensen aanwezig die hebben deelgenomen aan de redactie van het verslag. Wij wensen hen hier van harte te danken voor de tijd en de energie die ze in hun bijdrage geïnvesteerd hebben.

De verslagen van het Steunpunt brengen elke twee jaar verslag uit van de resultaten van dit overleg. Het spreekt voor zich dat geschreven woorden de zaken 'vastleggen',

en maar moeilijk de rijkdom weergeven van de gedachtewisselingen die hebben plaatsgevonden tussen personen waarvan de standpunten - de plaats van waaruit men de zaken bekijkt - in het begin soms heel ver uit elkaar liggen. Wij hopen evenwel dat u deze dynamiek voelt omdat die op zichzelf een belangrijke stap vormt van de strijd tegen armoede: net zoals het essentieel is oplossingen te zoeken voor de problemen van mensen die in armoede leven, is het van even fundamenteel belang dat die mensen in armoede een volwaardig statuut van burger kunnen 'terugkrijgen'. Het komt er voor de deelnemers aan de dialoog op neer gemeenschappelijke belangen en projecten aan te geven, de ervaringen van mensen die in armoede leven te ontsluiten, aan te tonen dat hun aspiraties maatschappelijke keuzes impliceren.

Het Verslag legt per definitie de vinger op wat slecht functioneert omdat het de ervaringen in rekening brengt van zij die met armoede geconfronteerd worden. Wij willen hier evenwel beklemtonen, en ook het samenwerkingsakkoord legt daar de nadruk op, dat de sociale zekerheid een wezenlijke rol speelt in het behoud van de sociale cohesie. 14,7% van de mensen leeft onder de armoederisicodrempel; zonder de sociale bescherming zouden er dat 41,8% zijn. Wij willen eveneens onderstrepen dat het bestaan zelf van een Steunpunt dat tot taak heeft de overheid verslag te doen van een reflectie die gevoerd wordt vanuit wat onderaan de sociale ladder beleefd en gedacht wordt uniek is in Europa.

Dit Verslag vormt geen doel op zich: het is bedoeld als hulpmiddel voor de politieke besluitvorming. Het komt de Interministeriële Conferentie voor Maatschappelijke Integratie, de regeringen en parlementen evenals hun raadgevende organen toe de opvolging ervan te verzekeren. Dat is de procedure waarin het samenwerkingsakkoord voorziet, en meteen ook de reden waarom de voorzitter van de Interministeriële Conferentie vandaag bij ons is. De verwachtingen om armoedebestrijding hoger op de politieke agenda te zien zijn hooggespannen.

Dit Verslag vormt eveneens een bijdrage tot het Nationaal actieplan voor sociale insluiting dat België opstelt in het kader van zijn verplichtingen als Lidstaat van de Europese Unie.

Het eerste deel geeft een kort overzicht van de weerklank die het tweejaarlijkse Verslag 2005 gekregen heeft bij de politiek verantwoordelijken in de gewesten, de gemeenschappen en de Federale Staat. Algemeen kunnen we stellen dat dit Verslag aanleiding heeft gegeven tot vele contacten tussen de partners van het Steunpunt en een dertigtal ministeriële kabinetten. Er is over het Verslag 2005 gedebatteerd in parlementaire commissies en raadgevende instanties. In termen van bijdrage aan het debat en erkenning van de inbreng van actoren die tegen armoede strijden, is de evolutie veeleer positief.

Het tweede deel geeft de resultaten van vier overleggroepen weer: onderwijs, socioprofessionele inschakeling en in het bijzonder het systeem van de dienstencheques, permanent wonen op toeristische terreinen en toegang tot energie. Tijdens de twee jongste jaren zijn er ook nog andere overleggroepen actief geweest, maar het Steunpunt en zijn partners meenden dat hun werkzaamheden nog niet ver genoeg gevorderd waren om al het voorwerp uit te maken van een publicatie. Een

overzicht van de activiteiten van het Steunpunt is als bijlage bij het Verslag gevoegd. Daarin kunt u lezen welke thema's in 2006 en 2007 allemaal aan bod zijn gekomen.

Een laatste punt nog alvorens het woord te geven aan Henk Van Hootegem en Françoise De Boe: de map die u ontvangen hebt, bevat een document met de titel "feiten en cijfers", die verwijst naar een rubriek van de website van het Steunpunt. Daarin vindt u verschillende cijfers over armoede met de nodige uitleg daarbij.

1. Opvolging van het Verslag 'Armoede uitbannen'

Henk **Van Hootegem**

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Toen we twee jaar geleden het Verslag 2005 met als titel 'Armoede uitbannen' voorstelden, gaven we ook aan dat er op het terrein toch wel enige ontgoocheling leefde over de gebrekkige opvolging van de eerste twee Verslagen van het Steunpunt. Zoals Edouard Delruelle reeds eerder heeft benadrukt, kunnen we vaststellen dat het Verslag 2005 debat heeft teweeggebracht.

Dat is de reden waarom we in het eerste deel van het Verslag, dat we vandaag presenteren, een overzicht trachten te geven van de reacties en initiatieven (per thema) vanwege de beleidsmakers van de gewesten, de gemeenschappen en de Federale Staat.

In wat volgt presenteren we – bij wijze van concretisering – drie voorbeelden, zonder deze een bepaalde prioriteit te willen geven.

- (1) In Brussel, Charleroi en Gent zijn er pilootprojecten van paritaire huurcomités doorgegaan. De betrokken actoren hebben zich in het bijzonder ingezet om een indicatief rooster voor de vastlegging van objectieve huurprijzen te ontwikkelen. De verenigingen die op het terrein werken beklemtonen met genoegen dat deze werkgroepen minstens de mogelijkheid hebben aangetoond tot een overleg tussen eigenaars en huurders te kunnen komen, desnoods door de beleidsmakers de knoop te laten doorhakken in geval van diepgaande meningsverschillen rond bepaalde punten. Deze grote opdracht is echter onafgewerkt: het kader voor het gebruik van deze ontwerpen voor indicatieve huurprijzenroosters werd niet vastgelegd, en een federale coördinatie voor een vervolg van deze huurcomités is nog niet georganiseerd.
- (2) Bepaalde mensen nemen hun rechten niet op, omwille van verschillende redenen: omdat ze niet over de informatie beschikken, ze er geen aanspraak op maken uit schaamte of uit schrik ... Het Verslag 2005 wees dan ook op het belang van maatregelen die de drempels voor de uitoefening van rechten verlagen. De automatische toekenning van de sociale tarieven gas en elektriciteit, waartoe is beslist in maart 2007, is dan ook een stap vooruit in deze richting.
- (3) In het onderwijs zien we dat er vanwege de beleidsverantwoordelijken in de verschillende landsgedeelten meer aandacht komt voor de rol van de ouders in

armoede en hun relatie met de school. Maar het is erg moeilijk om er hun stem te laten horen, en ze voelen zich niet altijd op hun gemak, gezien de thema's die er behandeld worden en de taal – met veel technische termen - die er gebruikt wordt. Hun betrokkenheid bij het pedagogisch project van de schoolinstelling zou ook moeten worden gestimuleerd.

2. *Garanderen van de effectieve toegang tot energie*

Françoise De Boe

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Al vóór de liberalisering van de gas- en elektriciteitsmarkten kampten vele gezinnen met moeilijkheden op het vlak van toegang tot energie, maar de onophoudelijke prijsstijgingen en de liberalisering, die vandaag een feit is in de drie gewesten, hebben deze kwestie opnieuw naar de voorgrond gebracht.

Eerste vaststelling die zich opdringt: de liberalisering maakt arme gezinnen nog kwetsbaarder.

- De liberalisering veroorzaakt verschillende problemen waarvan de gevolgen des te ernstiger zijn als de betrokken klanten zich in een bestaansonzekere situatie bevinden. Die problemen zijn divers: agressieve verkoopstechnieken door sommige leveranciers, onduidelijke contracten, gebrekkige dienstverlening van leveranciers die hun kosten zoveel mogelijk proberen te drukken, wisselvallige facturen... Er kon verondersteld worden dat het om kinderziekten ging, maar de klachten blijven zich opstapelen, ook vanuit Vlaanderen waar de markt nu toch al 5 jaar geliberaliseerd is. De specifieke ombudsdienst, waarin al acht jaar is voorzien en die op papier bestaat, moet dus heel dringend daadwerkelijk aan het werk gaan.
- De liberalisering gaat gepaard met een radicale verandering van denken. Ze voert een contractuele logica in die de weinig rendabele klanten, die een te groot financieel risico vormen, in een zwakke positie zet. Beide contracterende partijen staan immers niet op voet van gelijkheid. De Europese Unie, die de liberalisering heeft opgelegd, heeft met dit risico rekening gehouden en heeft de Lidstaten minimale sociale openbaredienstverplichtingen opgelegd. De Federale Staat en de gewesten hebben mechanismen aangepast en ingevoerd om de zwakste klanten te beschermen: sociaal tarief en beschermde klanten, budgetmeter en stroombegrenzer, verbod op elektriciteits- en gasafsluitingen tijdens de winterperiode, beslissingsprocedures voor die afsluitingen. Verschillende van deze maatregelen werden recentelijk verbeterd. Zo voorziet een wet in de automatische toekenning van het sociaal tarief en in een herziening van de berekeningswijze: het sociaal tarief is vandaag de dag effectief het laagste op de markt, iets wat sinds de liberalisering, in Vlaanderen dus sinds 5 jaar, niet meer het geval was; de stroombegrenzer levert vandaag een elektrisch vermogen van 10 ampère in plaats van 6 in Vlaanderen, en de

installatie van de budgetmeter wordt niet meer aan de klant gefactureerd. Dit gezegd zijnde: de deelnemers aan het overleg getuigen van het feit dat de bescherming van arme gezinnen niet optimaal is.

Tweede vaststelling: gezinnen met eenzelfde inkomen genieten niet dezelfde sociale maatregelen.

De federale overheid kent bepaalde groepen die een sociale uitkering genieten een speciaal tarief voor gas en elektriciteit toe; de gewestelijke overheid biedt diezelfde personen een bijzondere bescherming, net als zij die in een procedure van schuldbemiddeling of collectieve schuldenregeling verwickeld zijn. Deze uiterst noodzakelijke maatregelen worden echter als onrechtvaardig aanzien omdat bij een gelijk inkomen sommige mensen deze maatregelen genieten, en anderen niet (arme werknemers, werklozen,...). Dat is het probleem van aan een statuut gekoppelde steun. Op een ander vlak, met name de toegang tot gezondheidszorg, is bewezen dat het mogelijk is de rechten te koppelen aan een inkomen veeleer dan aan een statuut. Denken we hierbij bijvoorbeeld aan de OMNIO-maatregel.

Derde vaststelling: sommige zaken worden gemaskeerd door de sociale maatregelen, en een verborgen probleem is een onbehandeld probleem.

Een aantal voorbeelden:

- Het Vlaamse en Waalse Gewest hebben de budgetmeter - een systeem om het verbruik van elektriciteit en, in de toekomst ook van gas, vooruit te betalen - naar voren geschoven als een middel dat het einde van de afsluitingen inluidt. Wil een gezin met een budgetmeter stroom krijgen, moet het eerst geld op een kaart zetten. Wanneer het bedrag van de kaart is opgebruikt, moet het gezin de kaart herladen alvorens het opnieuw stroom kan krijgen. En inderdaad, er worden weinig mensen effectief de toegang tot het netwerk ontzegd, maar velen die niet of niet langer over een stroombegrenzer beschikken en die niet altijd de middelen hebben om hun kaart te herladen zitten de facto zonder elektriciteit. Die mensen zijn evenwel niet opgenomen in de jaarlijkse statistieken over het aantal afsluitingen. In Vlaanderen zijn er stappen gezet om een nauwkeuriger beeld te krijgen van de werkelijke toestand. Zo zijn er momenteel cijfergegevens beschikbaar over het aantal gedesactiveerde stroombegrenzers.
- Het verbod op afsluitingen tijdens de winter, dat zowel geldt in het Waalse als het Vlaamse Gewest, zou te denken kunnen geven dat alle gezinnen tijdens de winter toegang hebben tot energie. Dat is niet het geval omdat de mensen die voordien zijn afgesloten niet opnieuw worden aangesloten om de winter door te komen. Merken we op dat in Brussel de vrederechter die beslist tot een afsluiting tussen 1 oktober en 31 maart de leverancier in laatste instantie kan verplichten tijdens die periode elektriciteit te leveren, maar dat hij daar niet toe verplicht is. Ook in Brussel kan het OCMW de leverancier verplichten gezinnen die voordien waren afgesneden tijdens de winter van stroom te voorzien "in de gevallen waar de menselijke waardigheid is aangetast". Meer algemeen is het aantal gezinnen zonder verwarming, met inbegrip van verwarming op stookolie,

of die vaak gevaarlijke bijkomende verwarmingsmiddelen gebruiken, niet gekend.

- Er bestaan zowel in het Vlaamse als in het Waalse Gewest commissies die samenkomen om te beslissen of de levering van gas of elektriciteit aan gezinnen al dan niet mag worden afgesloten. In Brussel komt deze beslissing de vrederechter toe. In het Waalse Gewest mag het bestaan van deze commissie evenwel niet verhullen dat enkel beschermde klanten (ongeveer 5% van de klanten die in gebreke zijn gesteld) voor de 'Commission locale d'avis de coupure' (CLAC) verschijnen. Alle anderen kunnen onmiddellijk worden afgesloten.

Vierde vaststelling: maatregelen om de energieprestatie te verbeteren bereiken de arme gezinnen niet of bijna niet.

De beste manier om de energiefactuur te drukken is ongetwijfeld het verbruik terug te dringen. Steeds meer informatiecampagnes pleiten voor rationeel energiegebruik. Maar de effecten van een dergelijk initiatief op de factuur blijven marginaal als de staat van de woning of de installaties te wensen overlaat. Betere energieprestaties lijken evenwel het meest doeltreffende middel te zijn om de factuurbedragen te drukken; bovendien heeft een verbeterde energieprestatie tegelijkertijd een positieve invloed op het milieu. Zoals de zaken er nu voor staan, bereiken de maatregelen ter verbetering van de energieprestatie de gezinnen met lage inkomens niet of bijna niet. En laat het nu net die gezinnen zijn die wonen in vochtige, slecht geïsoleerde woningen.

- De federale steun neemt vooral de vorm aan van fiscale aftrek. En het is geweten dat gezinnen met lage inkomens niet of weinig belast worden. Er wordt dan ook voor gepleit hen een gelijkwaardige financiële ondersteuning toe te kennen. De gewesten kennen premies toe voor bepaalde aankopen of werkzaamheden, maar de premies worden, net zoals de fiscale aftrek, pas uitgekeerd nadat de investering gedaan is. Gezinnen met lage inkomens hebben echter niet de middelen om geld voor te schieten. Vanuit dat standpunt is het principe van de voorfinanciering, dat kenmerkend is voor de MEBAR-regeling, in het Waalse Gewest, interessant. Ook de tegemoetkoming van het 'Fonds ter reductie van de globale energiekost', dat tussenkomt als derde-investeerder, is een goed initiatief, hoewel het weinig verspreid is. Dit mechanisme bepaalt dat een externe partij het bedrag van de werkzaamheden ten laste neemt. Dat bedrag wordt vervolgens maandelijks terugbetaald met de winst die dankzij die werkzaamheden op de energiefactuur geboekt wordt.
- Kwetsbare gezinnen zijn vaak huurders; de eigenaars investeren niet altijd in een betere energieprestatie van hun eigendom, omdat ze daar geen rechtstreeks belang bij hebben. De deelnemers aan het overleg vragen om instrumenten in het leven te roepen die de eigenaars daartoe aansporen, waarbij erop gelet wordt dat de toename van de huurprijs na uitvoering van de werkzaamheden niet hoger mag zijn dan het bedrag dat de huurder dankzij de investering van de eigenaar uitspaart.

- Er wordt gevraagd de sociale huisvestingsmaatschappijen aan te zetten te investeren in de verbetering van de energieprestatie. De uitvoering van dergelijke werkzaamheden zou, bijvoorbeeld, kunnen worden toegevoegd aan de openbaardienstverplichtingen van de netwerkbeheerders.

3. De dienstencheques als wijze van socio-professionele inschakeling

Henk Van Hootegem

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dit hoofdstuk is de vrucht van de werkzaamheden van een overleggroep die was samengesteld uit verenigingen die strijden tegen armoede, vakbonden, organisaties uit de sociale economie en buurt- en nabijheidsdiensten, gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten, federaties en koepelverenigingen van OCMW-maatschappelijk werkers en verenigingen van steden en gemeenten (zie ook de lijst achteraan het hoofdstuk).

Deze overleggroep heeft het thema van de 'socio-professionele inschakeling' behandeld, zowel vanuit de invalshoek van opleiding en begeleiding van werkloze personen (in hun zoektocht naar een job) als die van de tewerkstellingsmaatregelen in de sociale of reguliere economie. Meer specifiek heeft men zich gebogen over het dienstenchequestelsel als instrument van socio-professionele inschakeling. Het zijn de reflecties met betrekking tot dit thema die hier vandaag gepresenteerd worden.

De kwestie van de socio-professionele inschakeling kan niet benaderd worden buiten zijn bredere context. Zowel beleidsvoerders als het werkveld onderstrepen dat het hebben van betaald werk een cruciale dam vormt in de strijd tegen armoede en bestaansonzekerheid. Men stelt hier het armoederisicopercentage bij werklozen – 28,5 % - tegenover het armoederisicopercentage bij werkenden, 4 %. Merk echter op dat deze 4 % in absolute cijfers een belangrijke groep vertegenwoordigt. De deelnemers aan het overleg beschouwen een job ook als een essentiële hefboom in de strijd tegen armoede, maar wijzen er evenwel op dat een job hoe langer hoe minder bescherming biedt tegen bestaansonzekerheid. Men verwijst hier onder andere naar de toename van tijdelijke arbeidscontracten, in het bijzonder voor laaggeschoolden.

Dienstencheques en jobcreatie

Er werden de laatste jaren heel wat dienstencheque-jobs gecreëerd. Wel vragen zich sommigen af of het stelsel effectief heeft bijgedragen aan de strijd tegen zwartwerk. Opvallend is ook dat 38,1 % van de dienstenchequewerknemers voorheen betaald werk had. Het lijkt belangrijk na te gaan hoe en waarom deze mensen in het dienstenchequestelsel zijn terecht gekomen.

Deelnemers aan het overleg wijzen ook op het risico van substitutie-effecten ten aanzien van bestaande jobs door de opkomst van dienstenchequejobs. Ze geven het

voorbeeld van huishoudhelpsters die (met dienstencheques) bepaalde taken vervullen die traditioneel waren voorbehouden aan gezinshelpsters. Deze gezinshelpsters zijn beter opgeleid, maar ook duurder. En voor hun diensten kan men geen fiscale aftrek inbrengen. Dit in tegenstelling tot de diensten die betaald kunnen worden met dienstencheques, waarbij de gebruiker een forfaitaire belastingvermindering van 30 % geniet.

Dienstencheques en de kwaliteit van de jobs

De overleggroep heeft specifiek het dienstenchequestelsel bekeken in het licht van de jobkwaliteit. De overleggroep stelt vast dat de media en de politiek verantwoordelijken het succes van het stelsel op het vlak van jobcreatie de laatste tijd sterk naar voor hebben geschoven. De aandacht voor de kwaliteit van deze jobs is naar de achtergrond verdwenen. In het hoofdstuk wordt het stelsel bekeken op basis van een aantal kwaliteitscriteria. We schuiven enkele elementen naar voren:

- De wetgeving met betrekking tot de dienstencheques voorziet afwijkingen op het arbeidsrecht. Zo is er bijvoorbeeld voor bepaalde categorieën werknemers – die de grootste groep uitmaken - geen enkele verplichting inzake de minimale werktijd per dag of per week. Op basis van de officiële evaluatie en diverse praktijkvoorbeelden kan trouwens worden vastgesteld dat een belangrijk deel van de ondernemingen de mogelijkheden benutten om af te wijken van de normen in wettelijke arbeidsstatuten, en om opeenvolgende contracten van bepaalde duur aan te bieden.
- Het lage inkomen in het geval van dienstenchequejobs is ook aan bod gekomen. Misschien legt dit aspect voor een deel uit waarom 12,6 % van de dienstencheque-werknemers verklaart deze job te combineren met een andere betaalde job.
- Heel wat werknemers vallen onder paritair comité 322.01 – het paritair subcomité voor de erkende ondernemingen die buurtwerken of –diensten leveren - dat momenteel niet meer dan een zwakke bescherming biedt. We moeten erkennen dat dit comité nog niet lang bestaat, maar de deelnemers aan het overleg benadrukken dat het moet verbeterd worden.
- Het Opleidingsfonds Dienstencheques betaalt een deel van de kosten die de erkende instellingen spenderen aan de opleiding van hun personeel. Het houdt hierbij echter geen rekening met de kwaliteit van de opleidingen. Deze opleidingen zouden niet alleen gericht mogen zijn op vaardigheden met betrekking tot de concrete job die een persoon uitoefent, ze zouden ook bredere tewerkstellingsperspectieven moeten openen.

Gezien de commentaren, kan men dus de legitieme vraag stellen of de dienstencheques effectieve hefboomen zijn voor een hertewerkstelling met betere toekomstperspectieven.

Het voortbestaan van het dienstenchequestelsel

De dienstencheques werden gelanceerd met een subsidie van 23,56 euro per uur. Die subsidie werd echter teruggeschoefd naar 21 euro. En vanaf 1 januari 2007 heeft de federale regering haar bijdrage nogmaals verminderd, deze keer tot 20 euro per cheque.

Maar met betrekking tot de continuïteit van het stelsel, en ook in het bijzonder van de sociale economiebedrijven (als dienstenchequeverstrekkers), worden vragen gesteld. De overheidssubsidie van 20 euro volstaat niet om de indexering, anciënniteit en omkadering te dekken. Het risico bestaat dus dat deze bedrijven systematisch voor jobs met een contract van bepaalde duur zullen kiezen om hun loonkosten te verlagen.

Bovendien overleven een aantal bedrijven enkel door het dienstenchequestelsel te combineren met tewerkstellingsmaatregelen als Activa en Sine. In 2008 zullen voor het eerst dergelijke contracten aflopen, met name voor de werknemers die vier jaar geleden in dit kader aan de slag gingen. Hoe zal hun job in de toekomst gefinancierd worden?

Verschillende actoren pleiten voor een systeem waarbij de ondernemingen worden gefinancierd op basis van de kwaliteit van de jobs, en de sociale meerwaarde die ze bieden, zowel voor de werknemers als voor de gebruikers. Het is belangrijk te melden dat er een grote diversiteit aan dienstenchequeverstrekkers bestaat op de markt, waarbij meer dan de helft van de markt wordt bezet door de interimbedrijven en de privé-sector met winstoogmerk. Is het gerechtvaardigd deze op dezelfde manier te subsidiëren als de verstrekkers uit de sociale economie of de sector voor hulp aan personen?

Besluit

Françoise **De Boe**
Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Tot slot van deze voorstelling wensen we het nog kort te hebben over het besluit dat opgenomen is in het verslag. Het plaatst een vaststelling op de voorgrond die als een rode draad door alle thema's loopt, met name een toenemende beleidstendens om armoede te bestrijden door maatregelen die de individuele responsabilisering beklemtonen. Zo kaatsen de budgetmeters de bal terug naar de eigen mogelijkheden van de huishoudens om de kaart te herladen en bijgevolg om over stroom te beschikken. De kern van het probleem, namelijk het gebrek aan middelen die deze huishoudens verhindert om in hun basisbehoeften te voorzien, wordt zo terzijde geschoven. Andere voorbeelden worden geciteerd in het besluit. Die tendens tot responsabilisering wordt zowel door mensen in armoede als door heel wat actoren op het terrein als onrechtvaardig ervaren. Hun verwachting naar krachtige politieke antwoorden en acties blijft levendig.